

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Mellan beslut och placering

**En kvalitativ intervjustudie av socialsekreterares arbete med
barn i väntan på placering i statlig ungdomsvård**

Emilia Pajzs och Emma Malmberg

Kandidatuppsats: SOPB 63

Aktuell termin VT 2026

Handledare: Lagunathan Govender

Examinator: Lars Harrysson

Abstract

Author(s): Emma Malmberg and Emilia Pajzs

Title: Between ruling and placement - A qualitative interview study on social workers' descriptions of children on The Swedish National Board of Institutional Care's waiting list

Supervisor: Laguathan Govender

Assessor: Lars Harrysson

The aim of this study was to examine the situation of children awaiting placement at The Swedish National Board of Institutional Care's (SiS) youth homes under the the Care of Young Persons (Special Provisions) Act (LVU) from the perspectives of social workers, as well as how these social workers manage the waiting period. Our study was based on a qualitative interview method where we interviewed six social workers who all have experience with working with children awaiting placement at SiS youth homes. In our analysis we applied two theories. The first one, Michael Ungar's social ecological resilience, details how the relationship between the individual and their environment is detrimental to how an individual can develop their own resilience. The second is, Urie Bronfenbrenner's ecological system theory outlines how an individual's development is influenced by various systems, ranging from the person's immediate environment to larger social contexts, such as society as a whole. Our results show that the waiting period is shaped by uncertainty and suspense both by children and the social worker's perspective. There is a risk that children develop their own destructive survival strategies by escalating their problem behavior. The result also shows that social workers have developed their own strategies for coping and helping the children, differing from the guidelines outlined by the authorities.

Keywords: child welfare, The Swedish National Board of Institutional Care, awaiting placement, compulsory care

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Problemformulering.....	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställning.....	6
1.3 Uppsatsens disposition.....	7
1.4 Juridisk inramning.....	7
1.4.1 Barn.....	7
1.4.2 Socialtjänstlag (2025:400).....	7
1.4.3 Lag (1999:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.....	7
1.4.4 Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.....	7
1.4.5 Statens Institutionsstyrelse.....	8
2. Tidigare forskning.....	9
2.1 Försök att hitta forskning.....	9
2.2 Forskningsläget.....	9
2.2.1 En svensk kontext.....	10
2.2.2 Motivering till tvångsvård.....	10
2.2.3 Rätt vård i rätt tid.....	11
2.2.4 Kötidens konsekvenser.....	13
4. Teoretisk referensram.....	15
4.1 Beskrivning av valda teorier.....	15
4.1.1 Socioekologisk resiliens.....	15
4.1.2 Ekologisk systemteori.....	17
5. Metod.....	19
5.1 Metodiska överväganden.....	19
5.2 Tillvägagångssätt.....	19
5.3 Urval och undersökningspopulation.....	20
5.4 Metodens tillförlitlighet.....	21
5.4.1 Tillförlitlighet.....	21
5.4.2 Överförbarhet.....	21
5.4.3 Pålitlighet.....	21
5.4.4 Bekräftelsebarhet.....	22
5.5 Bearbetning och tematiskanalys.....	22
5.6 Etiska överväganden.....	23
5.7 Studiens begränsningar.....	24
5.8 Arbetsfördelning.....	25
6. Resultat och analys.....	26
6.1 Ovisshet.....	26

6.2 Eskalerande beteende.....	28
6.2.1 Eskalerande beteende i form av skadligt bruk.....	28
6.2.2 Eskalerande beteende i form av kriminalitet.....	29
6.2.3 Eskalerande beteende och rätt vård i rätt tid.....	29
6.3 Socialsekreterarnas hantering av kötiden.....	30
6.3.1 Brist på resurser.....	31
6.3.2 Resurser.....	32
6.3.3 Rädsla för eskalerande beteende.....	35
7. Slutdiskussion.....	37
7.1 Förslag på vidare forskning.....	39
8. Referenslista.....	40
9. Bilagor.....	43
9.1 Informationsbrev.....	43
9.2 Intervjuguide.....	44

1. Problemformulering

I det svenska samhället finns ett skyddsnät som är tänkt att fånga upp de individer som för stunden inte har möjlighet eller förmåga att själva tillgodose sina behov eller få behoven tillgodosedda av en förälder. Ett välfärdssamhälle där de mest utsatta ska skyddas, stöttas och få möjlighet komma tillbaka som fungerande individer i samhället. Barn ses generellt som en mer sårbar grupp då de lever och vistas i ett sammanhang där de är beroende av vuxna i sin omgivning. Socialtjänstlagen (2025:400) tydliggör att kommunen ska arbeta för att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden. Vidare beskrivs i socialtjänstlagen (2025:400) hur kommunen ansvarar för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver. Detta ska i första hand utövas i nära samarbete med vårdnadshavaren. I fall där frivilliga insatser inte anses tillräckliga för att skydda barnet kan de omhändertas enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. En lag som gör det möjligt för samhället att ingripa och bereda tvångsvård för barn och unga utan samtycke från vårdnadshavare eller barnet.

Den myndighet som är ansvarig för tvångsvård av barn som har allvarliga psykosociala problem är Statens institutionsstyrelse, SiS (Statens Institutionsstyrelse s.u. 2025). SiS tillhandahåller särskilda ungdomshem där barn och unga med exempelvis missbruksproblematik eller kriminalitet får vård enligt LVU. I Sverige får ungefär 30 000 barn och ungdomar vård utanför hemmet årligen. Lite mindre än 1000 av de 30 000 unga placeras på SiS (Statens Institutionsstyrelse, s.u. 2023).

Barn och unga kan bli placerade på SIS-hem enligt LVU, LSU eller SoL. Majoriteten av unga placeras på SiS ungdomshem i ungdomsvård enligt LVU §2 eller §3 och endast en liten andel som har en frivilligplacering enligt SoL. Ungdomar som har begått allvarliga brott mellan åldrarna 15–17 kan placeras på SIS-hem enligt sluten ungdomsvård (LSU). Behovet av platser på SIS-hem har kraftigt ökat de senaste åren. I ett pressmeddelande från Regeringskansliet (2025) är ett ökat antal unga lagöverträdare en av anledningarna till detta. Från och med i juli 2026 kommer ungdomar mellan 15–17 år i stället dömas till fängelse. Trots detta beräknas behovet av platser på SiS ungdomshem öka de kommande åren (Statens Institutionsstyrelse, s.u. 2025). Det finns inte tillräcklig kapacitet att ta emot barn och unga i denna omfattning. På

grund av denna platsbrist sätts barn med komplexa och omfattande vårdbehov i kö och i väntan på att få en plats på ett SiS-hem (Statens institutionsstyrelse s.u 2026).

Ponnert, Johansson & Svensson (2020, s.44) beskriver att socialsekreterare känner frustration kring att det finns platsbrist på SiS. Det medför långa kötider både på akutavdelningar och andra behandlingsavdelningar. Detta skapar en utdragen vårdtid. Långa kötider kan medföra flera allvarliga konsekvenser enligt Ponnert, Johansson & Svensson (2020, s.45–46). Det gör att socialtjänsten inte kan uppfylla det yttersta ansvaret som den har gentemot den unge. I praktiken kan detta betyda att omedelbar omhändertagande enligt LVU avvaktas eftersom det inte finns någonstans att placera ungdomen. Flera av de intervjuade socialsekreterare beskriver detta som “livsfarligt” och “riskfyllt” (ibid).

Trots de allvarliga konsekvenser kötiden kan medföra för barnet har vi funnit en tydlig kunskapslucka kring barnets situation under just kötiden mellan beslut och placering. På grund av denna kunskapslucka vill vi betona att detta är en undersökande eller explorativ studie (Bryman 2025, s. 26) då vi vet ganska lite om förhållandena under kötiden. Vår studie bidrar till att öka förståelsen för hur barnens situation kan se ut under den här perioden.

1.1 Syfte

Syftet med vår studie är att genom socialsekreterares perspektiv undersöka barnens situation under kötiden till SiS särskilda ungdomshem vid placering enligt LVU samt hur socialsekreterare hanterar kötiden.

1.2 Frågeställning

Våra frågeställningar är följande:

- Vad innebär tiden för barnet mellan beslut om omhändertagande enligt LVU och placering på SiS?
- Har kötiden några konsekvenser för barnet?
- Hur hanteras kötiden av socialsekreterare?

1.3 Uppsatsens disposition

På följande sätt har vi byggt upp vår uppsats. Nedan har vi valt att presentera centrala begrepp som används genom uppsatsens olika delar. Detta för att läsaren ska få en kortare beskrivning och förklaring av de begrepp som används för att det ska vara lättare att förstå sammanhanget. I avsnittet därefter tar vi upp det forskningsområde vi bedömer som relevant för vår studie samt hur vi gått tillväga för att hitta forskningen. Sedan övergår vi till en beskrivning av de teoretiska utgångspunkterna och de teoretiska begrepp vi valt. Vidare följer en redogörelse för vår metod där vi tar upp bland annat urval, metodens tillförlitlighet, etik samt våra reflektioner kring begränsningarna i studien. I analys och resultatavsnittet presenterar vi vår empiri i form av utvalda citat som tolkas utifrån de teorier vi valt. Som avslutning redovisas en slutdiskussion där vi redogör för våra slutsatser och teorier.

1.4 Juridisk inramning

1.4.1 Barn

Enligt Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter definieras barn som varje människa under 18 år. För att få en nyans och undvika repetition kommer vi benämna barn även som unga och ungdom i vår studie.

1.4.2 Socialtjänstlag (2025:400)

Socialtjänstlagen förkortas SoL är ett ramlag som reglerar kommunernas ansvar över socialtjänsten.

1.4.3 Lag (1999:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lag (1999:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortas LVU, är en tvångslagstiftning som möjliggör att omhänderta barn och unga under 21 år när frivilliga insatser via SoL inte längre är möjliga.

1.4.4 Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, förkortas LSU, är den lagsiftning som reglerar det tidsbestämda straffet för ungdomar som begår allvarliga brott mellan åldrar 15-17 år (Statens Institutionsstyrelse, s.u. 2022).

1.4.5 Statens Institutionsstyrelse

Statens Institutionsstyrelse, förkortas SiS, är en statlig myndighet. SiS verksamhet delas in i ungdomsvård och missbruksvård. Denna uppsats berör ungdomsvården. Inom ungdomsvården vårdas barn och unga med psykosociala problem enligt LVU samt det verkställer barn och unga som har blivit dömda enligt LSU. Inom ramen för missbruksvården vårdas vuxna med missbruksproblematik enligt Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (Statens Institutionsstyrelse, s.u. 2026).

2. Tidigare forskning

2.1 Försök att hitta forskning

Gällande tidigare forskning har det varit svårigheter att hitta relevant forskning just om kötider för barn till särskilda ungdomshem. Vi har sökt på Finn, Google, Google Scholar, Libris, Lup, Vi har frågat Scopus, tagit hjälp av universitets bibliotek samt SiS hemsida. Vi har använt följande sökord: Statens Institutionsstyrelse, SiS, SiS-hem, Kötid till SiS-hem, Constitutional care, youth care, juvenile care, residential care, barnperspektiv, barnets perspektiv, barnets bästa vid SiS, institutionsvård, särskilda ungdomshem, tvångsvård, barnets rätt att komma till tals, barns delaktighet.

Vi har efter tips från vår handledare tagit kontakt med en forskare inom området som inte på rak arm kunde komma på någon svensk forskning. Vi tog även kontakt med vår bibliotekarie som gjorde egna sökningar. Då hon inte heller kunde hitta något tog hon kontakt med en gammal kollega som i sin tur vidarebefordrade kontakten till två forskare inom området som inte heller kunde referera till relevant forskning. Efter att ha läst några rapporter som publicerats på Statens institutionsstyrelse, SiS, hemsida tog vi kontakt med en av författarna som vi såg återkommande i rapporterna. Hennes forskningsområde är om den sociala barn- och ungdomsvården, om socialtjänstens arbete, tvångsvård och institutionsvård av barn och unga. Hon kände inte till att det skulle finnas någon forskning om just ungas situation under kötiden till SiS. Vi har efter dessa försök konstaterat att det finns en kunskapslucka på området. Följande beskrivning av forskningsläget är ett resultat av våra egna sökningar, vår bibliotekaries sökningar samt tips som ovan beskrivna forskare varit behjälpliga med.

2.2 Forskningsläget

2.2.1 En svensk kontext

I Sverige är det den politiskt valda socialnämnden i varje kommun som ansvarar för barn och ungas skydd och välfärd enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) (Enell och Denvall 2017, s. 399). Socialtjänsten utreder, bedömer och erbjuder samt följer upp insatser enligt SoL. Vid fall där barnet eller den unga inte kan tillgodoses det nödvändiga skyddet på frivillig väg kan socialnämnden ansöka om att förvaltningsdomstolen fattar ett beslut om tvångsvård enligt LVU (ibid).

Ponnert och Johansson (2024, s. 2) beskriver hur man i en svensk kontext använder sig av tvångsvård för barn och unga. Statens Institutionsstyrelse (SiS) är den myndighet i Sverige som ansvarar för tvångsvården. Socialtjänsten har övergripande ansvar för vården och beslutet att placera barnet medan personalen på SiS ungdomshem ansvarar för behandlingen och de vardagliga rutinerna. SiS har särskilda befogenheter som andra ungdomshem saknar. Dessa innefattar bland annat att kunna ta drogtest, rätten att kroppsvisitera och begränsa de placerades rörelsefrihet (ibid). Socialtjänsten använder sig av tvångsvård i fall där den unge har problembeteenden som kriminalitet, droganvändning eller annat normbrytande beteende där frivilliga insatser ej räcker till. Enligt Ponnert och Johansson (ibid) är det ett återkommande problem för SiS att tillmötesgå behovet av platser som de omedelbart ska tillhandahålla när socialtjänsten gör en ansökan om plats. Detta kan vara för att det är svårt att förutse behovet i förhand (ibid).

2.2.2 Motivering till tvångsvård

Skottland har i likhet med Sverige sluten vård för barn på instutioern som de inte kan lämna fritt (Roesch-Marsh 2014, s. 198). Precis som i Sverige placeras barn och unga i sluten vård grundat på bland annat riskbeteenden där de utgör en risk för andra eller sig själva (ibid). Autumn Roesch-Marsh (2014, s. 197) beskriver i sin artikel hur det inom socialt arbete ofta finns oro över barn och unga som är utom kontroll. Vidare menar Roesch-Marsh (ibid) att det finns lite forskning som faktiskt beskriver vad som menas med att unga är utom kontroll eller med okontrollerat beteende. I kontexten beslutsfattande kring placering i sluten vård undersöker Roesch-Marsh (ibid) betydelsen av begreppet utom kontroll. Roesch-Marsh (2014, s. 211) resultat tyder på att beslutet att placera ett barn eller ung ofta grundas att den unges beteende uppfattas som utom kontroll under en tid. Detta kan jämföras med Ponnert och Johanssons (2024, s. 2) beskrivning i föregående underrubrik av hur problembeteenden är en av de anledningarna till att socialtjänsten använder sig av tvångsvård.

Enell och Denvall (2017, s. 402–403) skriver att de identifierat två typer av krissituationer som motiverar socialarbetare att placera barn och unga på en låst avdelning. Den första är kriser som kräver att barnet skyddas från att inte utsätta sig själv för risker. Dessa risker innefattar våldsamt beteende, droganvändning och en risk för en eskalering av ett riskbeteende. Den andra krisen som nämns är en bristande kontinuitet i vården eller att det inte finns några andra alternativ där tidigare insatser inte fungerat (ibid). Ponnert och Johansson (2024, s. 5) beskriver hur socialarbetare vill undvika att placera barn och unga i tvångsvård och endast gör detta när inga andra insatser har fungerat. Socialarbetare beskriver detta som en motivation till beslutet att placera i tvångsvård som i sin tur framställs som en livräddande insats (Ponnert och Johansson 2024, s. 5–6).

2.2.3 Rätt vård i rätt tid

Andersen och Bengtsson (2019, s. 1510) beskriver i sin artikel att å ena sidan finns det barn med normbrytande beteende som går genom svåra och framförallt väldigt snabba förändringar å andra sidan finns det den byråkratiska tiden som är ansvarig för att dessa barn får hjälp men kan ta mycket längre tid. I artikeln beskrivs vilka utmaningar som kan uppstå när den byråkratiska tiden och barnens tid behöver synkroniseras så att barnen får rätt vård i rätt tid. Studien utförs i Danmark men är även relevant till Sverige eftersom båda länderna har en skandinavisk välfärdsmodell vilket gör att socialtjänsten bygger på samma principer. På samma sätt undersöker Ponnert och Svensson (2023, s. 354) vad tidsrytmer och tiden har för betydelse för vård och omsorg för ungdomar på SiS-hem.

Andersen och Bengtsson (2019, s. 1511) framställer att ungas vård- och omsorgsbehov ofta är akut vilket betonar vikten mellan vård och tid. Dessa behov uppstår här och nu och att skjuta upp vården kan medföra stora konsekvenser. Byråkratisk tid behöver däremot vara linjär, objektiv och ofta utan hänsyn till människan eftersom byråkratin måste följa de regler och lagar som det bygger på (Andersen och Bengtsson 2019, s. 1512). Andersen och Bengtsson (ibid) beskriver vidare att den byråkratiska tiden är linjär vilket betyder att den har en början och ett slut samtidig som barnens upplevelser av tiden ofta är cykliska vilket innebär att det inte finns en början och ett slut, istället finns det upprepade mönster och tiden kan kännas mycket längre än för vuxna. Denna konflikt mellan linjär och cyklisk tid är väsentligt för förståelsen av vård i

rätt tid. På liknande sätt beskriver Ponnert och Svensson (2023, s.355) Andrew Abbotts tidsperspektiv. Där skiljs det mellan tid och händelse där tiden representerar struktur, ordning och objektivitet, medan händelsen är den subjektiva erfarenheten och upplevelser. Det går alltså att jämföra den linjära och den cykliska tiden i Abbotts beskrivning av tid och händelse.

Andersen och Bengtsson (2019, s.1513–1514) illustrerar utmaningarna med rätt vård i rätt tid med ett koordinatsystem där x-axeln står för den linjära tiden och y-axeln står för vårdens intensitet. Utifrån koordinatsystemet har de identifierat fyra tidsmässiga diskrepanser: för lite vård för sent, för mycket vård för tidigt, för lite vård för tidigt och för mycket vård för sent. Där x- och y-axeln korsar, där tid och vård möts finns det rätt vård i rätt tid. Genom att använda detta koordinatsystem kan Andersen och Bengtsson (2019, s.1514) belysa både den linjära och den cykliska tiden. Nedanför kommer de fyra tidsmässiga diskrepanserna att belysas av en kvinnas berättelser om vården.

Andersen och Bengtsson (2019, s.1517) drev en intervjustudie med en kvinna som har erfarenheter av våld och normbrytande beteende. Hennes fall illustrerar mycket väl de fyra tidsmässiga diskrepanserna. Kvinnan blev först omhändertagen på grund av våld i hemmet under sina tonår och fick en egen lägenhet samt bidrag. Den här typen av vård var inte synkroniserat med hennes behov vilket ledde till för lite vård för sent. På samma sätt menar Ponnerts och Svenssons (2023, s.359) hur behandlingen på SiS-hem ofta beskrivs som bristfällig av ungdomar vilket leder till för lite vård för sent. Senare upplever kvinnan svåra trauman vilket resulterar i att hon vänder sig till socialtjänsten som skickar henne till en mindfulnesskurs. Hon kände att mindfulness inte fungerade. Detta illustrerar för mycket vård för tidigt där myndighetens policy krockar med individens behov. Detta belyser återigen konflikten mellan den byråkratiska tiden och individens behov (Andersen och Bengtsson, 2019, s. 1518). Därefter kämpar kvinnan med både psykisk ohälsa och missbruk. Hon får behandling hos en samtalsterapeut men känner sig omotiverad till behandlingen. Denna erfarenhet kan beskrivas som lite för lite, för tidigt eftersom en behandling med högre intensitet hade förmodligen motiverat och hjälpt henne på ett bättre sätt. Detta betyder att med denna låga intensitet blev vården för tidigt eftersom hon blev ambivalent i förhållande till sitt missbruk (Andersen och Bengtsson, 2019 s.1519–1520). Kvinnan blev hemlös i några månader. Socialtjänsten rekommenderade att hon stannade på ett härbärge men hon var rädd för att hennes missbruk skulle eskalera där. Istället valde hon att bo vänner. Senare fick hon en lägenhet tillsammans med andra utsatta ungdomar från socialtjänsten där de fick besök av

socialtjänsten. Hon kände att hon inte hade något behov av att vuxna skulle komma till hennes lägenhet och att det var för mycket. Det belyser för mycket vård för sent, hon hade inte längre behov av att vuxna ska se till henne. Detta ledde till känslan av beroende av socialtjänsten samt klientisering (Andersen och Bengtsson, 2019, s. 1521). Denna beskrivning av för mycket vård för sent förstärks av Ponnerts och Svenssons (2023, s. 359) berättelser om ungdomar som är placerade på SiS-hem. Ungdomar behöver alltså till en början placeras på en låst institution men senare blir timingen osynkroniserat med deras behov. Senare sökte kvinnan sig till psykiatri. Hon får en behandling som är individuellt anpassad till henne. Detta belyser rätt vård i rätt tid, alltså hon fick behandling med rätt intensitet i rätt tid (Andersen och Bengtsson, 2019, s. 1521).

Rätt vård i rätt tid är högst subjektivt. Det förändras över tid och plats. Det förändras över vilka mänskliga behov en försöker tillgodose. Rätt vård i rätt tid är bunden till de byråkratiska reglerna och blir därför bräcklig (Andersen och Bengtsson, 2019, s.1528). Detta förstärks av Ponnerts och Svenssons (2023, s.356) artikel där det beskrivs att timing alltså att något inträffar vid rätt tillfälle är svårt att mäta och är högst subjektivt.

2.2.4 Kötidens konsekvenser

Ponnert och Johansson (2024, s. 8) beskriver hur väntetider till placering kan vara ett hinder för att kunna tillgodose barn och ungas behov. I deras studie (ibid) beskrivs väntetiderna av socialarbetare som problematiska då socialtjänsten enligt lag har det yttersta ansvaret för barn och ungas vård och stödbehov och när deras behov endast kan tillgodoses i form av placering så behövs det någonstans att göra av den unga. Ytterligare en konsekvens kopplat till platsbristen och den långa väntetiden som Ponnert och Johansson (ibid) beskriver är att socialarbetare uttrycker hur de behöver nöja sig med den platsen barnet blir tilldelad. Detta även om det innebär att platsen inte uppfyller det barnet eller den unga faktiskt behöver. Vidare menar Ponnert och Johansson (ibid) att det kan vara avgörande för barnet eller den ungas motivation till förändring att den blir placerad där dennes behov kan tillgodoses på ett sätt som är anpassat till individen.

Andersen och Bengtsson (2019, s. 1509–1510) betonar betydelsen av att ge rätt vård i rätt tid till unga med komplexa problem. De beskriver i sin artikel utmaningarna som förknippas med

att kunna ge rätt vård i rätt tid utifrån kontexten där barnens behov möter byråkratin i välfärden. Vidare menar Andersen och Bengtsson (ibid) att konsekvenserna av att inte kunna upprätthålla balansen mellan dessa två kan upplevas av barnet eller den unga som försummelse eller en form av klientisering. Detta anser vi som relevant i förhållande till vår studie då kötiden kan försvåra möjligheten att kunna ge rätt vård i rätt tid. Att ge rätt vård i rätt tid kan även kopplas till vad Ungar (2005, s. 4–5) beskriver i en lite äldre studie där han menar att för att bryta barnets problembeteende behöver det destruktiva bytas ut mot något annat. I vår studie motsvarar detta den tvångsvård den unga bedömts behöva i form av placering på SiS-hem där kötiden möjliggör att problembeteendet kan fortskrida fram till dess att barnet blir placerat.

4. Teoretisk referensram

I följande del presenterar vi den teori vi valt för att analysera vår empiri. Vi har haft en utgångspunkt i ett professionsperspektiv när vi tittat på vår empiri då vi syftar till att undersöka barnens situation ur socialsekreterares perspektiv. Vi har under processen kommit fram till att vi vill genom socialsekreterares perspektiv undersöka barnens situation under kötiden till SiS vid placering enligt LVU samt hur socialsekreterare hanterar kötiden. Vi vill belysa hur tiden ser ut mellan beslut och placering samt hur detta hanteras av både barnen och socialsekreterarna. Valet av teori föll därför på socioekologisk resiliens som belyser hur individer är beroende av både den sociala och fysiska miljön för att navigera med resurser som skapar resiliens (Ungar 2012, s.17). Detta anser vi falla väl med hur vi vill belysa den kontext barnen befinner sig i under kötiden. Under analysen upplevde vi inte att enbart sociologisk resiliens gjorde empirin rättvisa. Vi ville belysa ytterligare faktorer och valet för teori som vi tycker kompletterar detta väl är en teori vi stött på i vår tidigare valda teori, nämligen Bronfenbrenner's Ecological System Theory. Bronfenbrenner (1986, s. 723–724) menar att barnets omgivning består av olika system som kan kopplas samman och som i sin tur påverkar barnet och dennes utveckling på olika sätt. Vi valde denna teori framförallt då Bronfenbrenner tar upp vad han kallar kronosystemet (chronosystem) som belyser tidsaspekten i hans systemteoretiska perspektiv (Bronfenbrenner 1986, s. 724). Detta menar vi belyser betydelsen av tid för barnet under själva kötiden. Nedan beskriver vi de båda teorierna mer ingående samt de centrala begrepp vi valt att använda oss av i analysdelen.

4.1 Beskrivning av valda teorier

4.1.1 Socioekologisk resiliens

Ungar (2012, s.14) beskriver resiliens som olika beteendemönster som avspeglar interaktioner mellan individen och deras miljö med fokus på möjligheter för personlig utveckling. Ett socioekologiskt perspektiv på resiliens riktar in sig på interaktionen mellan individ och dess miljö medan andra resiliens teorier fokuserar ofta enbart på individens egenskaper och motivation till förändring och utveckling och inte vad miljön spelar för roll. Miljön kan i detta fall beskrivas som både sociala och fysiska miljöer individen befinner sig i.

Resiliens är en flerdimensionell process där individer engagerar sig i aktiviteter som möjliggör personlig utveckling, till exempel engagemang i skolan, att motstå fördomar, skapa sociala nätverk osv. Samtliga processer beroende på av både den sociala och den fysiska ekologin förmåga att erbjuda möjligheter till personlig utveckling. När resiliens mätts i utfall, är individuella egenskaper och beteenden alltid ett resultat av den positiva utvecklingen som har möjliggjorts av individens bredare ekologi, alltså de miljöer och system individen är omringad av (Ungar 2012, s. 19).

Social ekologi är den miljön som finns runt om en individ (Ungar 2012, s.14–15). Denna miljö kan till exempel vara familj, umgänge, vänner, skolan och samhället som ansvarar för att tillhandahålla resurser för individens välmående. I vårt fall skulle detta även innefatta socialsekreteraren.

För att kunna förstå den socioekologiska aspekten av resiliens måste tidsaspekten, möjligheter och mening beaktas. Vid utsatthet kan resiliens betyda att individen måste navigera sig bland de olika *resurser* som finns tillgängliga. Dessa *resurser* kan bland annat vara sociala, fysiska eller psykologiska. Samtidigt måste individen förhandla dessa resurser så att dessa försedda med och anpassas efter individens behov. Ungar (2012, s.17) beskriver att individens handlingskraft är en faktor i förmågan att navigera resurser, förbli det snarare statens, samhällets och familjens roll att möjliggöra dessa resurser. Därav blir resiliens en delad egenskap hos individen och dess sociala ekologi, där den sociala ekologin blir sannolikt mer betydelsefull än individens egna egenskaper.

Resiliens förekommer när det finns en miljö som möjliggör resurser därför menar Ungar (2013, s. 257) att det blir fel att utgå ifrån att resiliens beror på individens attityd eller motivation. Ungar (ibid) tar upp frågan kring hur resiliens kan påverka interventioner. Ska individen förändras så att de klarar av svåra stunder bättre eller ska miljön förändras så att den kan möjliggöra flera och bättre resurser vilket ökar chansen för resiliens hos individen?

Ungar (2005, 4–5) utmanar synen på “stökiga barn” och säger att även normbrytande beteende kan vara ett tecken på resiliens. Barn skapar sin resiliens utifrån de resurser som finns tillgängliga för dem. När dessa resurser brister måste barn skapa sig sin resiliens på ett normbrytande sätt vilket alltså betyder att övriga omgivningen kan se dessa på ett negativt eller destruktivt sätt. Detta menar Ungar (ibid) är strategier från barnets sida att överleva.

Normbrytande beteenden såsom missbruk, mobbning, skolfrånvaro kan vara ett sätt att uppfylla barnets behov av makt, tillhörighet och acceptans som de inte annars får. Det är detta Ungar (ibid) kallar för *dold resiliens*. Han hävdar samtidigt att för att bryta det normbrytande sättet måste vi erbjuda barn ett substitut istället för de problembeteenden som de har. Dessa substitut ska på samma sätt som problembeteenden uppfylla barnets behov av makt, tillhörighet och acceptans.

Individuella egenskaper enligt Ungar (2012, s.14) är egenskaper som bidrar till att en individ blir resiliens. Däremot poängterar han att den sociala ekologin som tillhandahåller resurser har en större betydelse för resiliens än individuella egenskaper. Handlingskraft menar Ungar (2012, s.15–17) är en faktor i förmågan att navigera, då används handlingskraft som i handling och förhandla resurser då används handlingskraft för att skapa mening. Å andra sidan har den sociala ekologin alltså miljön mycket större betydelse än vad handlingskraften har för resiliens (ibid).

4.1.2 Ekologisk systemteori

Bronfenbrenners ekologiska systemteori beskriver hur en individs utveckling påverkas av olika system som sträcker sig från personens direkta närhet till större sociala sammanhang som till exempel ett samhälle. Bronfenbrenner (1979, s. 27) beskriver den mänskliga utvecklingen som en process som den växande människan går igenom för att förstå sin omgivning samt få förmåga och motivation att upprätthålla eller förändra denna omgivning på olika nivåer. Systemen som påverkar utvecklingen består av flera olika lager och kan ungefär visualiseras som en lök där systemen ligger som olika lager på varandra. Detta innebär alltså att alla system är på något sätt beroende av varandra, sammankopplingen finns inte enbart inom systemen utan även mellan dem (Bronfenbrenner, 1979, s.7–8).

I lökens centrum befinner sig individen. *Mikrosystemet* är det första lagret som omsluter individen. Det betyder individens absolut närmaste krets såsom familj, vänner, skola eller arbete (Bronfenbrenner, 1979, s. 22). Nästa lager är *mesosystemet* vilket består av samspelet i ett eller flera miljöer där individen aktivt befinner sig. Det innefattar till exempel samspelet mellan familj och vänner eller skola och familj (Bronfenbrenner, 1979, s. 25). Enligt Bronfenbrenner (1979, s. 25) är *exosystemet* nästa lager som omsluter mesosystemet samtidigt som att det inte är större än det. Exosystemet består av en eller flera miljöer som individen inte

aktivt befinner sig i, men där det uppstår händelser som individen påverkar eller påverkas av vad som sker i den faktiska miljön där individen befinner sig i. Exempelvis kan det handla om barn som individ där föräldrarnas arbetsplats eller vänner kan påverka dem utan att de faktiskt befinner sig i dessa miljöer (Bronfenbrenner, 1979, s. 25). Det sista lagret kallas för *makrosystemet*. Makrosystemet består av mönster, likheter och skillnader mellan de lägre ordnade system (mikro-meso- och exosystem). Detta finns på en kulturell helhet i samband med de ideologier samt systematiska mönster som finns bakom detta. Makrosystemet är samhällets osynliga konstruktion som består bland annat lagar, regler, kultur, normer och värderingar (Bronfenbrenner, 1979, s. 26).

Kronosystemet är ett system som står utanför löken. Enligt Bronfenbrenner (1986, s.724) kronosystemet hjälper oss att beskriva vilken påverkan tid har i de miljöer individer befinner sig på individens utveckling. Den enklaste formen av kronosystem kan uppdelas i två delar, normativa och icke-normativa livsförändringar. Normativa livsförändringar är till exempel början på puberteten, äktenskap, pension, barn födelse och så vidare. Icke-normativa livsförändringar kan vara en plötslig bortgång i familjen, skilsmässa men även händelser som betraktas positivt såsom vinst på lotteri. Dessa livsförändringar kan påverka individen både direkt och indirekt. En mer abstrakt form av kronosystem är hur hela kedjan av både historiska händelser och privata livshändelser påverkar individens livslopp genom att samverka och påverka varandra (Bronfenbrenner 1986, s.724).

5. Metod

I följande del kommer vi beskriva genomförandet av denna studie. Vi har delat in i fem underkategorier. Metodiska överväganden, tillvägagångssätt, urval och undersökningspopulation, metodens tillförlitlighet, bearbetning och analys och avslutningsvis etiska överväganden.

5.1 Metodiska överväganden

Vi ville undersöka barnens situation under kötiden genom en socialsekreterares perspektiv. För att få en djupare förståelse av socialsekreterarnas upplevelser var det en kvalitativ metod vi ville använda oss av för att kunna beskriva fenomenet i sin kontext och få en förståelse för det (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 13). Att exakt beskriva den kvalitativa forskningen menar Bryman (2025, s. 247) inte är helt enkel vilket kan bero på dess breda inriktning. Med fokus på ord, bilder och objekt innebär kvalitativ forskning eftersträvar att skapa djupa insikter om ämnen (Bryman 2025, s. 426). Tyngden ligger på att få en förståelse av deltagarnas tolkning av den sociala verkligheten i en viss miljö (ibid). För oss var det viktigt att förstå socialsekreterarnas upplevelse och tolkning av barnen och sammanhanget som uppstår under kötiden. Som metod för att samla in vår empiri valde vi att göra semistrukturerade intervjuer (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 46).

5.2 Tillvägagångssätt

Inför intervjuerna förberedde vi en intervjuguide (Se bilaga 9.2) utifrån våra frågeställningar samt syfte med teman och huvudfrågor. Efter de två första intervjuerna gjorde vi ändringar i intervjuguiden. Vi tog bort några frågor vi märkte deltagarna redan besvarat genom andra frågor samt ändra ordningsföljd på frågorna för att få ett bättre flyt i samtalet.

Vi önskade i första hand att genomföra alla intervjuer fysiskt. På grund av geografiska skäl men även efter önskemål av deltagarna genomfördes fyra av intervjuerna digitalt med hjälp av den digitala mötesplattformen Teams med kamerorna igång. Två intervjuer gjordes på Lunds universitet i Helsingborg. Sammantaget utfördes sex intervjuer. Samtliga intervjuer spelades in med diktafon och tog mellan 30 minuter och 50 minuter att genomföra. Inför intervjuerna fick deltagarna ta del av ett informationsbrev (se bilaga 9.1). Samtliga deltagare lämnade ett inspelat samtycke till att medverka i studien i samband med intervjun,

Vi deltog i samtliga intervjuer båda två. En av oss har en professionell relation till några av deltagarna. För att den tidigare relationen skulle påverka så liten utsträckning som möjligt valde vi att den andra av oss skulle utföra större delen av de intervjuerna.

5.3 Urval och undersökningspopulation

För att kunna besvara våra frågeställningar valde vi att få fram deltagare som i deras yrkesutövning träffar barn och unga som står i kö till SiS. Vi gjorde valet utredande socialsekreterare utefter att det är de som följer barnet tiden mellan beslut och placering. Deras tillgång till barnet under denna tid gör det möjligt för dem att beskriva barnets situation. Vi hade från början en tydlig bild av vilken målgrupp vi ville intervjua och använde oss av målstyrt urval som innebär att avsiktligt välja deltagare utifrån den information de kan ge (Bryman 2025, s. 461). Inledningsvis i processen tog vi kontakt med personer i det egna professionsnätverket som föll inom ramen för målgruppen vi ville intervjua. Efter det gjordes valet att göra en geografisk avgränsning i förhållande till vår utgångspunkt Campus i Helsingborg och samtliga kommuner i Skåne kontaktades via kommunens medborgarservice. Den första eftersökningen av deltagare resulterade i för få intresserade. Vi utökade då vår sökning till ytterligare kommuner i södra Sverige. Totalt kontaktade vi 73 kommuner i 5 olika län.

Inom ramen för kandidatuppsatsen fanns kravet på 6–8 intervjuer. Då vi hade en viss svårighet att hitta respondenter valde vi att nöja oss med det lägsta antalet enligt ramen för kandidatuppsatsen, 6 stycken. Våra respondenter består av utredande socialsekreterare som arbetar inom området barn och unga eller barnsekreterare som nu arbetar med placering som tidigare arbetat med utredning inom barn och unga. Deras yrkeserfarenhet inom det relevanta området sträcker sig mellan 2,5 år och 7 år. Antal SiS ärenden de har hanterat varierar mellan 2–10 stycken. Samtliga respondenter är kvinnor vilket kan påverka resultatet. Att samtliga respondenter är kvinnor drar vi slutsatsen att det beror på att socionomyrket är kvinnodominerat.

5.4 Metodens tillförlitlighet

I följande avsnitt kommer vi att ta upp kriterierna för att uppnå en tillförlitlighet inom kvalitativa studier. En utgångspunkt är att kriterierna för kvantitativ forskning uppfattas som

begränsande inom kvalitativ forskning och ska därför bedömas och värderas utifrån andra kriterier (Bryman 2025, s. 443). För att bedöma en kvalitativ studies trovärdighet används kriterier som tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelsebarhet (ibid).

5.4.1 Tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning kan det finnas mer än en beskrivning av en social verklighet. Eftersom det kan finnas flera möjliga beskrivningar av samma sociala verklighet är det tillförlitligheten i beskrivningen eller tolkningen av den som avgör om den räknas som trovärdig för andra människor. För vår studie hade vi ett mål att få bekräftelse av deltagarna efter slutförd transkribering att vi uppfattat dem på ett korrekt sätt som en del i att generera tillförlitlighet (Bryman 2025, s. 444). Inom tidsramen för kandidatuppsatsen insåg vi en tid in i arbetet att det inte var realistiskt. Vi har istället för att få bekräftelse av deltagarna efter slutförd transkribering erbjudit alla deltagare att få det färdiga arbetet skickat till sig med förhoppning om att de återkopplar om vi har uppfattat något fel.

5.4.2 Överförbarhet

Kvalitativa studier belyser djup snarare än bredd vilket resulterar i att det fästs mer vikt vid vad som är unikt och utmärkande vid just den sociala verklighet som studeras (Bryman 2025, s. 446). Genom att beskriva detta på ett tydligt sätt samt deltagarnas redogörelse för den sociala verklighet vi undersöker kan resultatet bedömas huruvida det är överförbart i andra situationer och miljöer. En tänkbar situation vi reflekterat kring är överförbarheten till kontexten där barn blivit dömda för brott i en domstol och är i väntan på att domen ska verkställas.

5.4.3 Pålitlighet

En av den kvalitativa forskningens motsvarighet till reliabilitet är pålitlighet. Detta innebär att faser av forskningsprocessen ska kunna granskas (Bryman 2025, s. 446). Genom att på ett tydligt sätt beskriva vår problemformulering samt forskningsfrågor, det empiriska materialet, hur vi valt deltagare samt göra intervjuguide och informationsbrev tillgängligt som bilagor är vår förhoppning att läsaren ska få en bild av hur vi kommit fram till vårt resultat.

5.4.4 Bekräftelsebarhet

Det fjärde och sista kriteriet för att uppfylla trovärdigheten är bekräftelsebarhet. Den syftar till att forskaren visar att den agerat i god tro i förhållande till sin objektivitet (Bryman 2025, s. 446). Detta kriterium är svårt att uppfylla då vi inte haft utrymme till att få en bekräftelse av deltagarna efter slutförd transkribering kring huruvida vi uppfattat dem på ett korrekt sätt. Vi menar dock att medvetenheten om tillförlitlighetens vikt har bidragit till att vi agerat i god tro och att vi undvikit att låta våra personliga värderingar påverkat slutresultatet.

5.5 Bearbetning och tematiskanalys

Vår bearbetning av materialet påbörjade vi under tiden vi samlade in vår empiri, alltså i samband med intervjuerna (Svensson & Ahrne 2022, s. 31). Efter att vi hade utfört två av intervjuerna kunde vi redan då jämföra svaren för att se om vi kunde hitta några mönster och kanske även övergripande teman. Våra intervjuer spelades in på en diktafon för att sedan kunna transkriberas. Det talade språket är inte detsamma som det skriftliga och under transkriberingen översatte vi ljud till skrift (ibid). Vi valde att utelämna pauser och utfyllnadsord såsom "ehhh" och "mmm". Vi har även valt att utelämna vissa ord som upprepats flera gånger efter varandra om det enbart varit upprepningar på grund av eftertanke. Det har i alla fall gjorts en avvägning kring om det skulle tillföra något för vårt analysarbete eller inte. Vi har valt att skriva ut när deltagaren har skrattat då det varit viktigt för sammanhanget, exempelvis vid ironi.

Den tematiska analysen inleddes med att vi skrev ut allt vårt transkriberade material. Vi hade en tanke om att vi ville ha tre övergripande teman i vår analys och valde att använda oss av olika färgpennor för att markera i vårt material. Färgerna representerar var och en av våra tänkta teman medan den sista färgen användes för att markera text vi ansåg viktig men som inte riktigt passade in i något tema. Vi identifierade våra teman med hjälp av rammetoden och repetition där vi såg ett mönster i att våra teman återkom gång på gång (Bryman 2025, s. 659). Vi identifierade följande tre teman som återkommande: *Ovisshet*, *Eskalerande beteende* samt *Socialsekreterarens hantering av kötiden*. Våra teman delade vi sedan in i underteman för att vidare kunna analysera.

5.6 Etiska överväganden

Det är flera saker som bör övervägas när det kommer till forskning i socialt arbete. Eldén (2020, s. 30–31) beskriver fyra forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Informationskravet där forskaren ska informera om syftet med forskningen samt deltagarens roll och villkor för deltagande. I vårt informationsbrev framgår syftet med vår studie. Vid våra intervjutillfällen gavs även denna information till deltagarna innan intervjun startade. Inledningsvis vid intervjuerna fick deltagarna även lämna ett inspelat samtycke. Detta beskriver Eldén (ibid) som samtyckeskravet. Detta innebär att deltagaren har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst under studien utan några konsekvenser för deltagaren, vilket vi betonade för deltagarna innan samtycke gavs.

Det är oftast känsliga ämnen som innehåller bland annat personuppgifter eller annan känslig information. Därav bör även det Eldén (2020, s. 30–31) beskriver konfidentialitetskravet med innebörd att enskilda människor ej ska kunna identifieras av utomstående beaktas. I vår studie innefattar detta även datasäkerhet och datalagring. Vi har genomfört semistrukturerade intervjuer vilket betyder att vi har spelat in och transkriberat dem. Personuppgifter såsom namn och arbetsplats har lagrats enligt GDPR och inte längre än vad som är nödvändigt för studien. I vår studie innefattar det att intervjuerna finns sparade på ett USB-minne och att vi i samband med transkriberingen anonymiserat all känslig information. Integritet och konfidentialitet är ledord för datalagring (Eldén, 2020, s.40–43).

Den fjärde och sista forskningsetiska principen Eldén (2020, s. 30–31) beskriver är nyttjandekravet. Detta innebär att uppgifter om enskilda som är insamlade för forskningsändamål inte får användas i annat syfte utan medgivande av den berörda. Uppgifterna vi har samlat in används enbart för studiens syfte, inte till något annat än det och kommer också att raderas efter att uppsatsen blivit godkänd.

Eftersom vi skrivit en uppsats på kandidatnivå omfattas vårt studie av studentundantaget vilket innebär att vår studie inte ska etikprövas enligt etikprövningslagen. Det innebär alltså att vi inte behöver bära det etiska ansvaret som forskarna bär, däremot måste vi genomföra vår studie enligt universitetets regler och på ett etiskt försvarbart sätt (Eldén, 2020, s.37–39). Det betyder att vi till exempel inte kan intervjua minderåriga, även om vi inte omfattas av etikprövningen,

har universitetet som regel att vi inte får intervjua barn och unga. Det medför dock en intressant diskussion, vi vill veta mer om vad som händer med barnen mellan beslut och placering men om vi inte kan intervjua dem, kommer vi riskera att tysta deras röster? Skyddet ska gå före forskningen men vart går gränsen mellan skyddet och att tysta vissa utsatta grupper röster? Vid vidare reflektion kom vi ändå fram till att vi på ett mer detaljerat sätt får barnens situation beskrivet ur ett professionsperspektiv för att kunna se konsekvenserna i sin helhet. Vi har tänkt att det är svårt för ett barn att beskriva hur just kön till SiS påverkar deras situation.

5.7 Studiens begränsningar

En begränsning är att vår studie bygger på intervjuer från ett litet antal individer. Detta gör att det finns en tveksamhet till om resultatet går att generalisera då våra deltagare inte är representativa för hela populationen (Bryman 2025, s. 451–452). Däremot skulle vårt resultat kunna jämföras med en liknande population för att identifiera mönster, exempelvis som vi tidigare nämnt barn i väntan på att en dom ska verkställas. Detta gör att det kan ses som en måttlig generalisering (ibid).

När vi samlade in vår empiri tog vi beslutet att genomföra några av intervjuerna digitalt via Teams. Detta på grund av både önskemål från deltagarna samt av geografiska skäl. Vid digitala intervjuer är vi beroende av att båda parter hade bra nätuppkoppling. Vid en av intervjuerna hade någon av parterna dålig nätuppkoppling som genererade att vid tillfällena under intervjun tappade kontakten. Detta gjorde att delar av samtalet föll bort. På samma sätt som Eriksson-Zetterqist och Ahrne (2022, s. 72) beskriver så upplevde vi att detta gjorde det svårt att få en lika detaljrik intervju i jämförelse med dem vi gjort fysiskt.

En annan begränsning i vår studie är att det kan finnas svårigheter med att replikera den. Det är en generell kritik att kvalitativa studier kan vara svåra att replikera. Detta på grund av att undersökningspersonerna troligtvis på ett eller annat sätt påverkas av forskarnas egenskaper (Bryman 2025, s. 451). I vårt fall kan vi troligtvis förvänta oss att några av våra deltagare blivit påverkade av den tidigare relationen den har till en av oss. Trots våra försök att inte låta detta påverka oss måste vi ändå ta i beaktning att detta är en begränsning.

5.8 Arbetsfördelning

Vi har inte haft någon planering över hur vi ska utföra eller dela upp arbetet. Vi tog gemensamt beslut att prioritera att träffas på Campus Helsingborg för att arbeta ihop då vi båda ansett att det gemensamma arbetet gynnas av att vi suttit tillsammans. Vi hade följande arbetsfördelning vid arbetet med intervjuerna samt efterföljande transkriberingar. Båda närvarade på samtliga sex intervjuer. Emma transkriberade fem intervjuer. Emilia transkriberade en intervju. Emilia tog mer ansvar när intervjuerna utfördes under fem av sex intervjuer. Under tiden Emma transkriberade fördjupade Emilia sig i flera teorier vi först gemensamt diskuterat som aktuella för vårt arbete. Vi har under arbetets gång tillsammans reflekterat, diskuterat och gemensamt kommit fram till hur uppsatsens delar skrivits.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi presentera resultatet av vår studie. Vi analyserar resultatet med hjälp av tidigare beskrivna teorier. Våra respondenter kommer att benämnas med påhittade namn. Barn befinner sig på olika platser under kötiden så som familjehem, HVB-hem men även bland annat på häktet. Socialsekreterare beskriver i vår empiri att de inte har så mycket tillgång till barnet under häktningstiden utan barnet har istället mest kontakt med personalen på häktet samt att det då är kriminalvården som ansvara för att tillgodose barnets vardagsbehov. Av denna anledning har vi valt att fokusera på barn som är omhändertagna enligt LVU som inte befinner sig på häktet under kötiden. Analysen delas upp i underrubriker enligt följande *Ovisshet*, *Eskalerande beteende* samt *Socialsekreterarnas hantering av kötiden*.

I det inledande temat *Ovisshet* analyserar vi den oron för det okända under kötiden som både barnen och socialsekreterarna upplever. Detta gör vi genom den ekologiska systemteorin med begreppen *makrosystem*, *kronosystem* samt *mesotid*. I det andra temat *Eskalerande beteende* försöker vi med hjälp Ungars begrepp *dold resiliens* förstå det eskalerande beteendet som socialsekreteraren kan se hos barnen som står i kö till SiS. Vi avslutar analysen med temat *Socialsekreterarnas hantering av kötiden* analyserar vi bland annat hur socialsekreterarna hanterar kötiden i förhållande till de fysiska, psykiska eller sociala *resurser* som finns och hur de själva utvecklat strategier för att ge barnet bättre förutsättningar att hantera kötiden.

6.1 Ovisshet

I vår empiri har vi sett beskrivningar av att socialsekreterarnas upplevelse av att kötiden kan vara allt från en vecka upp till över fyra månader. Under den här tiden finns ingen information om när placeringen ska ske, vilket SiS-hem som kommer ta emot barnet eller var i landet barnet kommer hamna. Våra intervjupersoner upplever begränsad kommunikation från SiS sida. Detta resulterar i att varken socialsekreterarna eller barnen får någon information om viktiga frågor som uppstår under kötiden. Socialsekreterare beskriver hur barnets psykiska mående påverkas negativt av att gå och vänta i denna ovisshet, detta helt i onödan på grund av platsbristen. Något som beskrevs i alla våra intervjuer var att ovissheten som uppstår under kötiden påverkar barnet.

I följande citat beskriver Cajsa vilka frågor barnen brukar ställa till henne under kötiden.

Ja men frustration över att de inte vet när det blir. Lite såhär nervositet över jaha vad är SiS? Vad händer när jag hamnar där? Hur kommer det bli? Kommer det vara långt borta? Kommer vi fortfarande ha kontakt? När kommer jag komma ut därifrån? Mycket frågor så. (.....) Ja men man får ju bara försöka ge dem asså jag vet inte mer än vad du vet. Jag kommer tala om så fort jag vet någonting. Förklara att jag också kan vara frusterad över att det tar tid. Men det är tufft. – Cajsa, socialsekreterare

I detta citat syns det tydligt att både barnen och socialsekreterare upplever frustration kring kötiden och framförallt ovissheten som kötiden medför. Genom Bronfenbrenners (1986) teori kan vi se att makrosystemet brister här. Makrosystemet här är samhället som har yttersta ansvaret för barnens välmående och säkerhet. Samhället brister eftersom det inte skyddar barnen. Vidare beskriver Bronfenbrenner (1986, s.820) mesotiden vilket handlar om upprepade mönster i tillvaron och att kontinuitet är viktigt för barnens utveckling. Att inte ha några som helst ramar för var, när eller hur skapar en kaotisk mesotid vilket leder till ovisshet och otrygghet.

(...)Sen är det väl det där kanske just det där då att de kanske hamnar i någons slags limbo. De vet inte och den här ovissheten som påverkar deras psykiska hälsa och påverkar liksom förtroende för myndigheter och så vidare. - Filippa, socialsekreterare

Genom Filippas citat kan vi analysera kötiden som ett exosystem i sig. Kötiden är ett system där varken barnet eller socialsekreteraren befinner sig men ändå påverkas av. Under flera intervjuer har socialsekreterare beskrivit att de inte kan påverka kötiden eftersom det är placeringsenheten på SiS som arbetar med detta. Flera deltagare har berättat att det är svårt att nå placeringsenheten och även när det går är det svårt att få information. Barnen som tidigare diskuterats har inte heller någon påverkan på kötiden. Det skapar frustration både hos barnen och socialsekreteraren vilket både Cajsa och Filippa beskriver ovan. Ovissheten påverkar framförallt barnen genom att vara psykiskt, socialt och fysiskt påfrestande.

6.2 Eskalerande beteende

I det här avsnittet kommer vi bland annat att titta på vad som kan hända då viktiga resurser som till exempel rätt vård i rätt tid som påverkar barnets personliga utveckling. På grund av att dessa resurser inte kan tillhandahållas under kötiden kan det framkalla ett eskalerande beteende hos barnet.

6.2.1 Eskalerande beteende i form av skadligt bruk

Ungar (2005, s. 4–5) menar att ett normbrytande beteende kan vara ett tecken på resiliens med förklaringen att barn skapar resiliens utifrån de resurser som finns tillgängliga för dem. När det inte finns resurser som möjliggör barnets utveckling i positiv anda använder barn istället resurser som skapar resiliens på ett normbrytande sätt för att uppfylla barnets behov av makt, tillhörighet och acceptans som de inte annars får. För omgivningen kan detta tolkas som ett normbrytande beteende eller problembeteende. Detta fenomen kallar Ungar (ibid) för *dold resiliens*.

Alma beskriver följande om ett ärende hon haft där barnet avvikit från sin placering i ett familjehem.

Ja, som jag tänker på mitt skräckexempel, då hade vi en ungdom. Hon var placerad i familjehem men ballade ur helt enkelt, vi ansökte om placering på SiS. De hade ingen plats...det var kö helt enkelt. Vi visste inte vart hon var. Vi visste att hon var i kommun B delvis. Hon återfanns i väldigt, väldigt dåligt skick. Hög på fyra eller fem olika preparat, våldtagen och misshandlad. Ja, hmm, den krassa sanningen liksom. – Alma, socialsekreterare

I detta fall visar sig det normbrytande beteendet i form av ett skadligt bruk av droger samt att flickan hållt sig undan från sin placering på familjehemmet. Personal och socialsekreterare runt om flickan ser att flickan var i behov av vård eller inlåsning på SiS-hem. När den resursen inte kunde tillgodoses och flickan hamnade i mellanrummet mellan beslut och placering använde sig flickan av de resurser hon tidigare varit bekant med i form av droger för att hantera sin situation och på så sätt ur barnets perspektiv ta tillbaka sin makt och känna en tillhörighet i det som är bekant. Unger menar (2011, s.15–17) att i denna handlingskraft skapas även mening för barnet och är en överlevnadsstrategi.

6.2.2 Eskalerande beteende i form av kriminalitet

Även Britta beskriver en eskalering av normbrytande beteende. I hennes fall är det kriminalitet som hon beskriver som problembeteende.

Riskerna är ju att de fortsätter utsätta både sig själv och andra med risker. Alltså att fortsätta med kriminalitet begå nya brott, Det är ju riskerna. Och jag tänker i dagens samhälle med all den här gängkriminaliteten och där att jag tänker alla de här många som begår skjutningar är ju i väntan. (...) Och jag tänker då risken när de är i det här mellanrummet då skiter i vilket och kan gå på de mest allvarliga grejerna. Ta på sig ett morduppdrag och så vidare. Att gränsen där är de är redan så nära liksom så skit samma om du skulle ja. Så jag tror att det är jättestora risker med de här köerna. -Britta, socialsekreterare

Britta beskriver hur det kriminella beteendet fortsätter men även eskalerar under kötiden. Ungar (2005, 4–5) beskriver att för att bryta normbrytande beteende måste barnet erbjudas ett substitut istället för det problembeteendet som barnet har. I detta fall menar Britta kan problembeteendet vara så allvarligt som att ta på sig ett morduppdrag. För att bryta detta behöver barnet ett substitut istället för sammanhanget som blir i kriminella kretsar. Ett substitut är under de förutsättningarna som finns att tillgå en placering på SiS-hem. Att hamna i kö till en placering innebär att det kriminella beteendet inte bara kan fortsätta utan även eskalera som beskrivs ovan. Det kriminella beteendet uppfyller i detta fall barnets behov av makt, tillhörighet och acceptans i de kriminella kretsarna.

6.2.3 Eskalerande beteende och rätt vård i rätt tid

Cajsa beskriver hur ett eskalerande beteende i ett senare skede kan försvåra att kunna tillgodose barnets behov när placering faktiskt sker.

Ja men att det blir ett eskalerande beteende som också blir för svårt för SiS att kunna hantera. SiS är ju också någonstans den absolut sista alltså vi vill ju inte dit. Det är ju också därför jag har ju inte haft så många på mina år. För det är den absolut sista utvägen och när vi bedömer att det är SiS som krävs då är det jätte jättestora behov och får de då

inte plats direkt och de här jättestora behoven eskalerar då är det ju jättesvårt. Det är ganska högar krav man ställer på SiS då att de ska kunna hantera. -Cajsa, socialsekreterare

Cajsa menar att det eskalerande beteendet kan utvecklas under kötiden till den gräns där en SiS-placeringen kanske inte heller har förmågan att kunna tillgodose de behov barnet har. SiS-hem är enligt beskrivning den yttersta instansen vi har för att kunna bryta ett normbrytande beteende och när beteendet eskalerar till den gräns att det inte går att kräva av personalen på SiS-hemmen ska kunna hantera barnets behov finns inget annat substitut att tillgå. Detta kan även förstås utifrån Andersen och Bengtssons (2019, s.1513-1514) tidigare forskning om möjligheten att ge rätt vård i rätt tid. Andersen och Bengtsson (2019, s.1513–1514) beskriver att det finns fyra tidsmässiga diskrepanser, för lite vård för sent, för mycket vård för tidigt, för lite vård för tidigt och för mycket vård för sent. Vi menar att rätt vård i rätt tid under rådande omständigheter är en akut och direkt placering när behovet uppstår. Kön till SiS senarelägger placeringen vilket också gör att barnets behov förändras under kötiden. När barnet får en placering har behovet förändrats till den grad att en placering möjligtvis inte längre kan tillgodose barnets behov av vård. Då har barnet fått för lite vård för sent. Vi kan även koppla det eskalerande beteendet med vårt föregående tema om ovisshet och oron det framkallar. Att för barnet inte veta eller förstå sitt sammanhang när de befinner sig i mellanrummet mellan beslut och placering menar vi kan vara en bidragande faktor som gör att barnet i större utsträckning har behov av att uppfylla sitt behov av makt, tillhörighet och acceptans för att skapa mening (Ungar (2005, 4–5).

6.3 Socialsekreterarnas hantering av kötiden

Under vår insamling av empiri framkom det tydliga mönster och likheter mellan våra deltagares beskrivningar av deras erfarenheter av kötiden. En av dem var socialsekreterarnas begränsade möjligheter att hantera kötiden till SiS-hem. Det finns en tydlig beskrivning av att det under kötiden inte finns tillräckliga resurser i form av fysiska, sociala eller psykiska att tillgå för att tillgodose barnens behov. Socialsekreterare gör vad de kan med de medel som finns och vi såg även mönster av hur socialsekreterare utvecklade egna strategier för att hantera kötiden.

6.3.1 Brist på resurser

Flera socialsekreterare har uttryckt en oro kring att barnets rätt till vård och skola inte kan tillgodoses under kötiden. En av våra deltagare Alma beskriver det på följande sätt:

Ja, asså jag menar att man har rätt till god vård och hälsa och allt vad det är och den tillgodoses ju inte. Man har rätt till en utbildning, den tillgodoses oftast inte för att man inte... okej det ligger också på barnet, barnet väljer att inte gå dit men vi vet också om att SiS är otroligt duktiga på just skolbiten så hade man då fått en plats så hade man då de kunnat få sina behov eller rättigheter avseende skolgången tillgodosedda betydligt snabbare (...) -Alma, socialsekreterare

Enligt Ungar (2012, s.17) är det miljön eller socialekologin runt en individ som ansvarar för tillhandahållandet av resurser för individens välmående. Dessa resurser är psykologiska, sociala eller fysiska. Som tidigare nämnt innefattar den sociala ekologin även skolan. Ungar (ibid) menar vidare att engagemang i skolan möjliggör den personliga utvecklingen. I detta fall brister socialekologin eftersom den är ansvarig för att skapa resurser. Att barnet inte har tillräcklig skolgång under kötiden skulle då enligt Ungar (ibid) innebära att en av de beståndsdelarna kring barnet för att möjliggöra personlig utveckling inte kan tillgodoses under kötiden. Alma nämner även hur vården inte kan tillgodoses under kötiden. När ett beslut om placering fattas innebär det ofta ett akut behov av vård. Andersen och Bengtsson (2019, s.1511) menar att när behovet av vård uppstår akut och vården skjuts upp på grund av kötiden kan det medföra stora konsekvenser för barnet. Barnets behov av omedelbar vård krockar med systemets byråkratiska tid som är präglad av regler och långa processer.

Genom Almas citat ovan kan vi se hur socialtjänsten inte lyckats koordinera insatser mellan skola och vården. Det uppstår ett glapp i mesosystemet vilket Bronfenbrenner (1979, s.25) beskriver som miljö och relationer där individen är aktivt deltagande och involverad. Mesosystemet består av flera olika mikrosystem. När socialtjänsten inte kan tillgodose koordineringen och kommunikationen av de olika mikrosystem såsom skolan, kollapsar mesosystemet. Barnet hamnar i ett mellanrum där de inte får stöd någonstans då socialtjänsten har yttersta ansvaret men de kan inte leverera.

Enligt socialtjänstlagen (2025:400) ansvarar kommunen för att barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd barnet behöver. I vår studie har det tagits ett beslut om att barnet behöver skydd men är i väntan på att få skydd under kötiden. Nedan beskriver Britta sina upplevelser om skydd under kötiden.

Vi kan ju inte skydda. Alltså vi är ganska begränsade ju. Där är inte många ställen annars som vi kan, det är bara där man kan skydda helt och låsa in och begränsa och ta mobiltelefoner och koppla bort från. Så vi har inga andra möjligheter att skydda ju
-Britta, socialsekreterare

Kommunen och socialsekreteraren är en del av den sociala ekologin som Ungar (2012, s.17) beskriver. Skyddet barnet är i behov av kan ses som en fysisk resurs som i detta fall inte finns att tillgå. Ungar (ibid) menar att den sociala ekologin som tillhandahåller resurser har stor betydelse för en persons resiliens. Under kötiden finns det inte möjlighet att tillhandahålla en viktig resurs som påverkar barnets personliga utveckling och har stor betydelse för dennes resiliens. I temat *eskalerande beteende* har vi analyserat vidare vad detta kan betyda för barnet.

Bronfenbrenner (1979, s.25) beskriver exosystemet som en miljö där individen är inte aktivt involverad i, men ändå påverkar individen på något sätt. Genom att analysera både Brittans och Almas uttalande om vård, skola och skydd som inte kan tillgodoses ser vi tydligt att dessa är exosystem. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för barnet men barnet själv är inte aktivt deltagande i socialtjänstens miljöer och arbete speciellt när barnet blir omhändertagen enligt LVU. I sådana fall blir barnets delaktighet ännu mer begränsad på grund av tvångslagstiftningen. Det innebär en utsatt situation där barnet blir mycket beroende av socialtjänsten. Barnet blir alltså ett objekt i de beslut som fattas snarare som ett subjekt i processen. Vi kan se genom dessa citat att exosystemet påverkar barnet eftersom deras behov inte kan tillgodoses. Socialtjänsten kan inte tillgodose barnets behov av skydd, vård och utbildning under kötiden.

6.3.2 Resurser

Det blev tydligt för oss att socialsekreterarna gjorde vad de kunde för att se till barnens behov med de begränsade resurser som finns.

Min roll är att utreda och följa upp insatser. Jag har ju inte utrymme att sitta och bara vara ett stöd för att vara medmänniska liksom. Det ingår ju tyvärr inte i min arbetsbeskrivning även om man ändå lägger tid på det. För att man liksom vill om man kan men det finns inte utrymme för det alltid.- Daniella, socialsekreterare

Det Daniella uttrycker är det Ungar (2012, s.17) beskriver som navigering och förhandling. Socialsekreteraren behöver navigera sig bland de olika resurser som finns tillgängliga. Eftersom resurser är begränsade faller valet på att göra något som egentligen inte är socialsekreterarens uppgift. Socialsekreteraren förhandlar dessa resurser för att de ska anpassas efter individens behov. Detta beskrevs i intervjun med Britta där hon berättar om att de försöker kommunicera och finnas där för barnet så mycket som det är möjligt.

Ungar (2012, s.17) beskriver att det är individen som förhandlar och navigerar resurserna till sig själva. Under de omständigheter som barn som står i kö utsatts för ser vi att socialsekreteraren till viss del tar över förhandlingen och navigeringen eftersom de är bättre utrustade för det. Det betyder att de tillhandahåller mer kunskap om dels vart resurser finns, dels hur de kan förhandla resurserna så att de anpassas efter barnens behov på bästa möjliga sätt. Socialsekreteraren har samtidigt en mycket större handlingskraft än vad barnen har. Detta innebär att socialsekreterare har enklare att skapa mening bland resurser som finns tillgängliga.

Under vår intervju med Alma har vikten av vårdens intensitet kommit fram. Efter frågan om hur barnens behov ser ut under kötiden reflekterar Alma på följande sätt:

(...) Det vi diskuterade innan ja, det är klart att de hade kunnat få en samtalskontakt att prata om hur det känns under kötiden men min personliga upplevelser av de som jag har haft när man ska placera, de är inte där, de har gått för långt eller vad man ska säga (...)
– Alma, socialsekreterare

I tidigare forskning belyser Andersen och Bengtsson (2019, s.1514) hur den byråkratiska tidens linjära form krockar med barnens cykliska upplevelser av tiden. I detta fall är det för sent att få en samtalskontakt eftersom barnens behov är mycket större än vad samtalskontakt kan hantera. Det leder till för lite vård för sent, alltså samtalskontakt är för lite jämfört med barnens behov och det är för sent eftersom barnens behov har blivit mycket stora.

Att få rätt vård i rätt tid är subjektivt och förändras beroende av vilka behov som ska tillgodoses (Andersen och Bengtsson, 2019, s.1528). Kötiden är en känslig tid kopplat till detta då barnets behov är snabbt föränderligt. Tidigare redan provade insatser sätts in för att kunna ha en överblick av barnet, dess mående samt barnets tillvaro överlag. Dessa insatser förväntas inte göra någon nytta i förhållande till barnets destruktiva beteende, då detta redan prövats utan resultat, utan har enbart syfte att ha barnet under uppsikt. Även dessa insatser kan kopplas till för lite och för sent för att de ska ha någon verkan eller vara till nytta för barnet i förhållande till vården barnet har behov av (Andersen och Bengtsson 2019, s.1514). Insatserna speglar socialsekreterarnas försök att göra vad de kan för barnet med de resurser som finns att tillgå. Utöver att tillsätta redan provade insatser kan socialsekreterare även öka personaltätheten på i familjehemmet eller det HVB-hemmet barnet befann sig i under kötiden för att behovet att stöd, både gällande barn och personal, ökar under kötiden. Kötiden är en skör period för barnet och de personer som finns runt barnet. I ett försök att korta ner kötiden har socialsekreterare berättat om hur de börjat använda sig av en strategi. Cajsa beskriver detta på följande sätt:

Ett sätt kan ju vara att i ett ärende där vi märker att ja men här kanske SiS skulle kunna vara aktuellt så sätter vi upp dem i kö liksom redan innan vi har kommit fram till att det är SiS som är det slutgiltiga. Just för att vi vet att det är så pass många veckors kötid. (...) Så många gånger sätter man upp i kö tidigare även om vi inte har kommit fram till att det är dit vi ska. -Cajsa, socialsekreterare

Tidigare forskning visar (Ponnert och Johansson 2024, s. 8) att kötiden till SiS kan utgöra ett hinder för att tillgodose barnets behov av vård. Att ansöka om en SiS-plats redan innan beslutet är taget om att placera på SiS-hem ser vi som en strategi från socialsekreterarens sida att försöka hantera utmaningen att synkronisera barnets behov med den byråkratiska tiden för att öka möjligheten att ge rätt vård i rätt tid (Andersen och Bengtsson 2019, s.1510). Genomgående beskrev socialsekreterare främst kötiden ur ett negativt perspektiv med en önskan om att barnen skulle få placering och behandling direkt när beslut tagits då det är då det akuta behovet finns. Däremot beskrev en socialsekreterare hur denne hade utvecklat en strategi för att använda kötiden som en resurs i sig.

Jag brukar ju vara transparent och berätta att man har gjort en ansökan. Sen har man försökt ibland också att det ska få vara en motivationsfaktor, kört någon gång med någon. Att man jobbar med att om du under den här kötiden, om du slutar knarka då kan vi tacka

nej till när de väl kommer med en plats. Men om du fortsätter knarka så kommer vi vara tvungna att tacka ja till platsen.-Filippa, socialsekreterare

Enligt Ungar (2012, s.14) bidrar individuella egenskaper till att en individ utvecklar resiliens men betonar att den sociala ekologin som tillhandahåller resurser har mycket större betydelse. Till de individuella egenskaperna tillhör handlingskraften. Individen använder handlingskraften till att förhandla resurser för att skapa mening (Ungar, 2012, s.15–17). I Filippas beskrivning kan vi se hur hon tillhandahåller en resurs till barnet i form av vad hon beskriver som en motivationsfaktor. Detta gör hon med förhoppningen om att barnet ska använda sig av sin handlingskraft och förhandla med de resurser som finns. Resurser i detta sammanhang är de insatser som tidigare inte har fungerat. Detta för att komma till slutsatsen att det finns en mening med att sluta ta droger och det är att inte behöva få tvångsvård genom en placering på ett SiS-hem. Genom att ge barnet ett val kan vi även se som att socialsekreteraren genom detta val försöker uppfylla barnets behov av makt, tillhörighet och acceptans (Ungar 2005, s. 4–5). Makt genom att överlåta valet till barnet, tillhörighet genom att göra beslutet till något gemensamt och diskuterbart och slutligen acceptans genom att acceptera valet barnet gör men med en tydlighet i konsekvenserna av valet.

6.3.3 Rädsla för eskalerande beteende

I vår empiri kan vi se hur socialsekreterare uttrycker frustration kring kötiden. Flera socialsekreterare uttrycker hur kötiden ökar riskerna gällande barnens redan destruktiva beteenden. Flera har berättat om hur de undviker att berätta för barnet att de står i kö till SiS. Detta för att undvika att deras destruktiva beteende ska eskalera, att barnet helt ska avvika och försvinna eller faktiskt skada sig själv allvarligt. Det finns beskrivningar om att det från socialsekreterarens sida kan finnas en oro för så pass allvarliga konsekvenser med kötiden som suicid. Alma beskriver på följande sätt:

(...) Ett ärende har vi inte varit transparenta och berättat för barnet att det är det som väntar men det var utifrån att vi gjorde bedömningen att hen kommer skada sig själv om hen får reda på det här och vi inte har en plats direkt liksom (...) risken är också att negativa och destruktiva beteenden ökar tänker jag i en sånt period för att man ska se till hinna med allt det där roliga innan man blir inlåst. -Alma, socialsekreterare

Tidigare forskning visar att tvångsvård i form av en SiS-placering är en livräddande insats som socialsekreterare undviker i största möjliga mån (Ponnert och Johansson 2024, s. 5–6). Det är en insats vars beslut inte tas lätt på. När beslutet är fattat behöver socialsekreteraren göra en bedömning om det gynnar barnet eller ej att få informationen kring beslutet innan en plats på SiS-hem går att tillgå. Filippa beskriver följande.

Sen ibland det kan ju finnas skäl att man inte berättar. Det har ju hänt. Och det är ju för att man är helt hundra på att dem kommer avvika så fort den får reda på att den ska till SiS. Och då ja det är väldigt höga risker med det. Och man vet att det är svårt att nå ungdomen eller prata med dem. Så ibland är det så att man håller tyst. Så att man håller tyst då också om att en ansökan är gjord liksom. -Filippa, socialsekreterare

I citaten ovan kan vi se hur både Filippa och Alma beskriver hur de inte delger barnet informationen om att barnet står i kö. Detta beskrivs av flera socialsekreterare och vi menar att det är en strategi socialsekreterarna själva utvecklat utifrån deras bedömning om vad som gynnar varje enskilt barn. Ungar (2012, s.14–17) benämner miljön runt en individ som socialekologi som ansvarar för att tillhandahålla och möjliggöra resurser för individens välmående. Utöver familjen och samhället innefattas i vår studie socialsekreteraren i barnets socialekologi. Socialsekreterarens roll är att möjliggöra resurser till barnet som är anpassade efter dennes behov. I citaten ser vi hur socialsekreterarna utefter barnens individuella förutsättningar möjliggör en resurs i form av skydd. Ett skydd från information som socialsekreteraren menar skulle kunna innebära att barnet utsätter sig för större risker och farliga situationer där det blir svårt att fånga upp barnen.

7. Slutdiskussion

I denna avslutande del kommer vi presentera en sammanfattning av vårt resultat samt egna reflektioner av empirin. Syftet med vår studie har varit att genom socialsekreterares perspektiv undersöka barnens situation under kötiden till SiS särskilda ungdomshem vid placering enligt LVU samt hur socialsekreterare hanterar kötiden. På grund av den nuvarande kunskapsluckan i ämnet har en viktig del av vårt arbete varit att belysa att det existerar barn i vårt samhälle som bedömts vara i akut behov av den vård eller skydd enbart SiS har förutsättningar för att utföra men som inte kan tillgodoses denna akuta vård eller skydd på grund av ett systemfel, platsbristen. Vi har med vårt arbete velat lyfta barnens situation i detta sammanhang och förutsättningarna som ges till dessa barn samt de som arbetar för att barnen ska få det stöd som krävs. Vi har med hjälp av semistrukturerade intervjuer fått möjlighet att ta del av socialsekreterarnas erfarenheter i ämnet. Vi har i vår analys identifierat tre olika teman; *ovisshet*, *eskalerande beteende* och *socialsekreterarnas hantering av kötiden*. Med hjälp av vår analys har vi kunnat besvara våra tre frågeställningar:

- Vad innebär tiden för barnet mellan beslut om omhändertagande enligt LVU och placering på SiS?
- Har kötiden några konsekvenser för barnet?
- Hur hanteras kötiden av socialsekreterare?

I temat *ovisshet* beskrivs hur kötiden kantas av en oviss väntan där barnen inte vet och socialsekreterare inte kan svara på när barnet kommer få en plats på SiS, i vilken del av landet barnet kommer hamna eller hur det kommer se ut. Detta under en så lång period som över fyra månader. Detta skapar en frustration hos både barn och socialsekreterare att befinna sig i ett system de påverkas av men samtidigt inte kan påverka. Denna ovisshet påverkar både barnens psykiska hälsa och förtroende för myndigheter och vi tänker även att det kan skapa ett tappat förtroende för vuxna överlag. Att befinna sig i detta sammanhang av ovisshet påverkar barnet utveckling. Vi ser även att ovissheten kan vara den indikator som gör att barnen i större utsträckning skapar egna överlevnadsstrategier för att ta tillbaka makten och skapa mening. Detta kan förklara att vi ser ett mönster av att deras redan destruktiva beteende eskalerar under kötiden.

I vårt nästa tema *eskalerande beteende* beskrivs hur kötiden riskerar att framkalla eskalerande beteende hos barnet som en överlevnadsstrategi. Eskalerande beteende kan ta form i många olika typer. I vår empiri framkommer främst skadligt bruk och kriminalitet som normbrytande beteenden vilka beskrivs eskalera under kötiden. En eskalering av skadligt bruk uppstår främst på grund av att barn vill hitta till de resurser som inte tillgodoses under kötiden. Barn hamnar då i ett mellanrum mellan beslut och placering och använder resurser som de tidigare har bekantat sig med såsom alkohol och droger. Detta är för att barnen vill ta tillbaka den makt och kontroll som de har förlorat genom att hamna i den ovissa kötiden. Kriminalitet är en annan typ av eskalerande beteende som kan uppstå under kötiden. Även där handlar det om att ta tillbaka makt och kontroll i form av den trygghet och sammanhang som kriminalitet kan erbjuda barn som har rört sig i sådana kretsar tidigare. Under temat *eskalerande beteende* har vi även sett vikten av rätt vård i rätt tid. En av våra intervjupersoner har beskrivit att ett eskalerande beteende kan utvecklas under kötiden till den nivå där en SiS-placering kanske inte heller kan tillgodose barnens omfattande behov.

I vårt sista tema *socialsekreterarens hantering av kötiden* har vi sett tydliga mönster i hur våra intervjupersoner beskriver deras erfarenheter av kötiden. Flera socialsekreterare beskriver en tydlig brist på resurser. Det beskrivs tydliga brister i flera områden som barn har ett stort behov av såsom skolgång, vård och skydd. I och med de bristande resurserna har våra intervjupersoner behövt utveckla egna resurser och strategier för att kunna på något sätt tillgodose barns behov. Socialsekreterarna navigerar sig bland de tillgängliga resurser samtidigt som att de förhandlar dessa för att de ska anpassas bättre efter barnens behov. Även här har vi sett vikten av rätt vård i rätt tid då färre resurser krävs om barn får vård vid ett tidigt skede. Trots detta behöver socialsekreterare utveckla egna strategier då barns behov är snabbt föränderligt vilket kan leda till att tidigare provade strategier inte fungerar. Avslutningsvis har vi uppmärksammat en rädsla och frustration kring kötiden från våra intervjupersoner. Flera har beskrivit en rädsla för att barnens omständigheter förvärras under kötiden samt att de hamnar i situationer som hade kunnat undvikas om inte kötiden existerat.

Sammanfattningsvis har vi sett en brist på tidigare forskning i ämnet kö till SiS-hem. Detta förvånade oss med tanke på att det inte är ett nytt fenomen utan det har funnits under många års tid. De senaste åren har barns kriminella beteende varit en ledande samhällsdiskussion vilket gör bristen av tidigare forskning ännu mer förvånande. Det är ett aktuellt ämne som svenska politiker har lyft inför det nästkommande valet.

Avslutningsvis visar resultatet att tiden mellan beslut och placering innebär för barnen en tid av ovisshet, utan skydd eller adekvat vård. Vi har sett att konsekvenserna av kötiden för barnet är att de inte får rätt vård i rätt tid och ett eskalerande beteende som kan leda barnen in i ett mer destruktivt droganvändande än tidigare eller grova, kriminella handlingar. Vi har sett att socialsekreterare känner en stor frustration över kötiden och hanterar detta genom att utveckla egna strategier för att på något sätt försöka möta upp barnens behov. Vi ser kötiden som en samhällsbrist som är skapad av ett system som kräver en tvångsinsats som inte kan tillgodoses av samhället. Förutsättningen för att barnet ska kunna få rätt vård i rätt tid utan att behöva hamna i mellanrummet mellan beslut och placering ska en plats på SiS tillgodoses i direkt samband med att beslut om tvångsvård fattas. Det behövs tydliga riktlinjer för hur lång kötiden ska få vara samt en policy för hur socialsekreterare ska hantera kötiden. Detta för att skapa en mer hanterbar och tryggare tillvaro för barnen.

7.1 Förslag på vidare forskning

Vi har i vårt arbete utgått ifrån socialsekreterarnas upplevelser av kötiden främst av etiska skäl. Däremot brister den tidigare forskningen om barnens upplevelser av kötiden. Vi har undersökt eventuella konsekvenser av kötiden men det fattas en genomgående analys av omfattningen att barnen påverkas av kötiden, både kort- och långsiktigt. Ett annat möjligt framtida forskning kan vara att undersöka hur lagstiftningen, LVU och LSU påverkar kötiden och dess omfattning. Vi har valt att undersöka barn som har placerats enligt LVU, emellertid finns det en stor samhällsdiskussion idag kring barn som begår brott. Därför hade det varit intressant att undersöka denna målgrupp i förhållande till kötiden och i vilken omfattning barn som misstänks för eller döms för brott befinner sig i kö till SiS.

8. Referenslista

Andersen, Ditte och Tea Torbenfeldt Bengtsson (2018). Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs. *Time & Society*, 28(4): s. 1509-1531.

Bronfenbrenner, Urie (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), s. 723–742.

Bronfenbrenner, Urie (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Bryman, Alan (2025) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur.

Enell, Sofia och Verner Denvall (2017) Searching for the right track – managing care trajectories in child welfare. *Child and Family Social Work*. s.398-408

Eriksson-Zetterqvist, Ulla och Göran Ahrne (2022) Intervjuer I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Justesen, Lise och Nanna Mik-Meyer (2011) *Kvalitativa metoder. Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur

Ponnert, Lina, Susanna Johansson och Kerstin Svensson (2020) *Akutavdelningar på särskilda ungdomshem*. Institutionsvård i fokus. nr. 1/2020 s. 40-56

Ponnert, Lina och Kerstin Svensson (2023) Flexibel fyrkantighet möter meningslös skötsamhet – tidens betydelse för interaktionen i institutionsvård. *Nordisk Tidsskrift för Kriminalvetenskap* nr. 3/2023 s. 351-367

Ponnert, Lina och Susanna Johansson (2024) Professionals' account-making of institutional care for youths. Intertwined discretionary spaces and blurred collaborative practice. *Nordic Social Work Research*. s.1-14

Roesch-Marsh, Autumn (2014) 'Out of Control': Making Sense of the Behaviour of Young People Referred to Secure Accommodation. *British Journal of Social Work*. 44, s. 197–213

SFS 1990:52 *Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*

SFS 2018:1197 *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*

SFS 2025:400 *Socialtjänstlag*

Statens Institutionsstyrelse (2024) *SiS i korthet 2024*

<https://www.stat-inst.se/globalassets/arligh-statistik/sis-i-korthet-2024.pdf>

[Hämtad 2026-03-16]

Statens institutionsstyrelse (s.u 2026) *Platsredovisning 2026*

<https://www.stat-inst.se/socialtjansten/platslaget/> [Hämtad 2026-04-28].

Statens institutionsstyrelse (s.u. 2022) *Sluten ungdomsvård* - LSU
<https://www.stat-inst.se/uppdrag-och-verksamhet/sluten-ungdomsvard-lsu/> [Hämtad 2026-05-04].

Statens institutionsstyrelse (s.u. 2026) *SiS uppdrag och verksamhet*
<https://www.stat-inst.se/uppdrag-och-verksamhet/sis-uppdrag-och-verksamhet/> [Hämtad 2026-05-04].

Statens Institutionsstyrelse (s.u. 2025) *SiS växer med fler platser för barn och unga.*
<https://www.stat-inst.se/press/pressmeddelanden-nyheter/2025/sis-vaxer-med-fler-platser-for-barn-och-unga/> [Hämtad 2026-03-16]

Statens Institutionsstyrelse (s.u. 2023) *Ungdomsvård - LVU*

<https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/vard-av-unga/> [Hämtad 2026-03-15]

Svensson, Peter och Göran Ahrne (2022) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Göran & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Ungar, Michael (2005). Delinquent or simply resilient? How problem behaviour can be a child's hidden path to resilience. *Voices for Children*. s. 1-9

Ungar, Michael (2013). Resilience, trauma, context, and culture. *Trauma, Violence, & Abuse*, 14(3), s. 255–266.

Ungar, M. (red.) (2012). *The social ecology of resilience: A handbook of theory and practice*. New York: Springer.

9. Bilagor

9.1 Informationsbrev

Informationsbrev gällande studie om barn och ungas väntetid vid placering på SiS ungdomshem

Hej,

Vi heter Emma Malmberg och Emilia Pajzs och är socionomstudenter vid Socialhögskolan, Lunds Universitet. Vi skriver en kandidatuppsats om kötiden vid placering på SiS. Behovet av platser på SiS ungdomshem har kraftigt ökat de senaste åren vilket lett till platsbrist. På grund av denna rådande platsbrist har köer uppstått. Syftet med vår studie är att genom socialsekreterarens perspektiv undersöka barnens upplevelser av kötider till SiS ungdomshem vid placering enligt LVU.

Du tillfrågas om deltagande eftersom du i din yrkesutövning som utredande socialsekreterare kommer i kontakt med barn och unga som har stått eller står i kö till placering vid SiS ungdomshem. Vår studie är kvalitativ och empirin kommer att samlas in genom individuella intervjuer. Empirin beräknas bestå av totalt 6-8 intervjuer med deltagare från olika kommuner.

Vi kommer att intervjua dig vid ett tillfälle. Intervjun kommer, om du samtycker till detta, att spelas in på diktafon. Intervjun beräknas ta ungefär 45-60 minuter och handlar om dina erfarenheter och upplevelser av barn som står i kö till SiS. Tid och plats för intervjun avtalas individuellt med deltagare i studien. Vi önskar i första hand att intervjuerna hålls fysiskt men om det inte är möjligt är digitalt ett alternativ. Dina uppgifter kommer att hanteras på ett sätt som gör att obehöriga inte kommer att ta del av dem. I kandidatuppsatsen där utdrag av intervjun sedan publiceras förblir du självfallet helt anonym. Även andra uppgifter såsom bostadsort, arbetsplats etc. kommer att ändras eller tas bort för att undvika identifiering.

Ditt deltagande är helt frivilligt och att du har rätt att avbryta din medverkan när som helst under processens gång utan att ge en förklaring till detta.

Välkommen att höra av dig vid frågor eller intresse!

Hälsningar,

Emma Malmberg,
em2872ma-s@student.lu.se

Handledare: Lagunathan Govender
Universitetslektor, Phd
Socialhögskolan, Lunds Universitet
lagunathan.govender@soch.lu.se

Emilia Pajzs,
em8885pa-s@student.lu.se

9.2 Intervjuguide

Intervjuguide

- Presenterar oss själva och berättar om syftet med uppsatsen.
- Informerar om samtycke/samtyckesblankett samt rätten att avbryta när som helst.

Inledning

- Berätta lite kort om din yrkesroll och hur länge du haft den?
- Hur ofta arbetar du med placeringar på SIS?
- Tema 1: Beslutsprocess och väntan
- Hur ser processen ut från att ni beslutar att en SiS-placering krävs till att barnet faktiskt placeras? Vem har ansvar för barnet under den tiden?
- Hur lång är vanligtvis kötiden?
- Hur pratar ni med barnet/den unge om kötiden?
- Vad händer med barnet under den här kötiden? Var befinner de sig och hur arbetar ni med dem?

Barnperspektivet vid placering på SIS

- Vilka reaktioner och känslor möter du hos barnen under kötiden? (Frustration, uppgivenhet, oro?)
- Hur hanteras barnets reaktioner/känslor under tiden mellan LVU-beslut och faktiskt mottagande på SiS?
- Hur upplever du att barnet mår under kötiden? Påverkas måendet av kötiden?
- Vilka förutsättningar finns det att stötta barnen under kötiden? Får barnen professionellt stöd?
- Hur uppfattar socialsekreterare barnens behov under kötiden?
- Hur tror du att barnets rättigheter påverkas av kötiden? (barnets bästa, barnets rätt till delaktighet osv.)
- Hur påverkas barnet av att den insats som beslutats inte kan tillgodoses direkt?

Konsekvenser för barnen och professionella dilemman

- Vilka risker ser du med långa kötider för barnet?
- Hur drabbas barnet av kötiden?
- Kan kötiden få konsekvenser för barnet på lång sikt? Vilka?
- Hur skyddas barnet under väntetiden? (skadligt bruk, kriminalitet)
- På vilka sätt upplever socialsekreterare att kötiden påverkar socialtjänstens förmåga att ge skydd till barnet?
- Hur hanterar ni som socialsekreterare dilemmat mellan barnets behov av omedelbart skydd och bristen på platser?

Avslutning

- Finns det något du tycker är viktigt att tillägga som vi inte har tagit upp?

